

Blížící se kolaps jednotné evropské měny

- CZ24 News | 22. dubna 2020

EU: Ve Španělsku, které nedávno předstihlo Itálii a stalo se epicentrem koronaviru v Evropě, se předseda vlády Pedro Sánchez ke zmírnění hospodářských a sociálních důsledků pandemie zavázal investovat 200 miliard eur – 20 % HDP Španělska. Na otázku, kde na to vezme peníze, Sánchez odpověděl, že počítá s finanční pomocí “Evropy”.

“Rekord zatím drží rok 2009, kdy HDP Francie v důsledku finanční krize klesl o 2,2 %. Letos náš HDP klesne pravděpodobně mnohem více než jen o 2,2 %.” A ještě dodal: “To ukazuje rozsah hospodářského šoku, kterému čelíme.” — Francouzský ministr financí Bruno Le Maire, 6. dubna 2020.

“Ani jedné evropské zemi se dnes nedaří dobře, což znamená, že evropské země jsou jen omezeně ochotny si vzájemně pomáhat. Evropské země jsou zaneprázdněny řešením svých vlastních krizí. Svědčí o tom i to, jak Evropa nechala Itálii na holičkách a Itálie získává zdravotní podporu z Číny...” — Výkonný ředitel think-tanku *New Zealand Initiative* Oliver Hartwich, 23. března 2020.

“Probíhá hospodářské zemětřesení. Za několik týdnů či měsíců bude několik velkých evropských ekonomik potřebovat záchranu a asistenční balíčky. Tyto balíčky budou několikrát větší, než balíčky, které Evropa dosud zažila. Přesto žádná země, centrální banka ani instituce nebudou příliš ochotné a ani schopné je poskytnout. Dokonce ani astronomické částky, o kterých je nyní řeč, teď nebudou stačit.” — Výkonný ředitel think-tanku *New Zealand Initiative* Oliver Hartwich, 23. března 2020.

Jak koronavirus způsobuje v celé Evropě hospodářský šok, tak evropská jednotná měna – nejviditelnější symbol evropského sjednocení – čelí kolapsu.

Eurozónou – měnovou unií 19 z 27 členských států Evropské unie, které přijaly euro jako svou společnou měnu – otřásá nejen perspektiva hluboké a dlouhodobé recese, ale také spor severu a jihu o finanční podporu pro Itálii a Španělsko, třetí a čtvrtou největší ekonomiku EU, které byly koronavirem těžce zasaženy.

13. března 2020 prezidentka Evropské centrální banky (ECB) Christine Lagarde zamítla žádosti Itálie o finanční pomoc, která by jí pomohla čelit pandemii. Poté, co její komentáře vylekaly finanční trhy, Lagarde uvedla, že ECB je “v této obtížné době plně odhodlána zabránit rozpadu eurozóny.” Italský prezident Sergio Mattarella odpověděl, že Itálie očekávala “od orgánů EU solidaritu”, nikoliv “klacky pod nohy”.

18. března ECB oznámila, že ve snaze o uklidnění trhů se státními dluhopisy utratí 750 miliard eur na nákup dluhopisů vydaných národními vládami. Lagarde tweetovala: “Mimořádné časy vyžadují mimořádnou akci. Náš závazek vůči euru nemá žádné limity.” Ekonomický redaktor deníku *Guardian* Larry Elliott napsal, že oznámení ECB je důkazem toho, že bez rozsáhlého podpůrného balíčku hrozí eurozóně kolaps:

“Situace je mnohem nebezpečnější – jak ekonomicky, tak politicky – než tomu bylo při růstu výnosů italských a španělských dluhopisů v roce 2012, který tehdejšího prezidenta ECB Maria Draghiho přiměl říct: ‘Uděláme, cokoli bude potřeba.’ S lidmi umírajícími po tisícovkách, zavírajícími se hranicemi a kolabující ekonomickou aktivitou je celý evropský projekt v ohrožení.”

26. března 2020 se vedoucí představitelé zemí EU během virtuálního summitu, který se uskutečnil formou videokonference, nedokázali dohodnout na ekonomické reakci na koronavirovou krizi. O den dříve devět zemí eurozóny – Belgie, Francie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Portugalsko, Slovinsko a Španělsko – vyzvalo k vydání společných dluhopisů – “koronabondů” – ke zmírnění škod způsobených koronavirovou krizí. “Všichni čelíme symetrickému vnějšímu šoku, za který žádná země nenese odpovědnost, ale jejímiž negativními důsledky všechny země trpí,” uvedli v dopise.

Rakousko, Finsko, Německo a Nizozemsko, země v eurozóně označované jako “šetrná čtyřka”, myšlenku vydání společných dluhopisů na financování hospodářského oživení v jižní Evropě odmítly. Nizozemský premiér Mark Rutte řekl, že vydávání společných dluhopisů by bylo “překročením Rubikonu”, protože by z eurozóny udělalo “transferovou unii” způsobem, který Maastrichtská smlouva nepředpokládala. Maastrichtská smlouva položila základy Evropské unie a položila základ pro jednotnou měnu. “Nevidím žádné okolnosti, které by nás přinutili změnit náš postoj,” řekl.

Nizozemský ministr financí Wopke Hoekstra v dopise zaslaném parlamentu varoval, že koronabondy představují hrozbu “morálního hazardu” tím, že jižní Evropu sužovanou dluhy odradí od ekonomické reformy. Vyzval rovněž Evropskou komisi, aby prozkoumala, proč země jako Itálie a Španělsko od finanční krize v roce 2008 neučinily odpovídající hospodářské reformy.

Evropský diplomat citovaný nizozemským deníkem *De Volkskrant* označil Hoekstraovy komentáře jako “vážnou urážku” jižní Evropy. Jiný diplomat řekl, že tyto komentáře byly “vztyčeným nizozemským prostředníkem vůči jihu”.

Země jižní Evropy mají možnost čerpat prostředky z Evropského stabilizačního mechanismu (ESM), záchranného fondu eurozóny, který půjčuje peníze za přísných podmínek. Tyto země se zdráhají ESM používat, protože by byly spoutány dlouhodobým dluhem, který by bylo obtížné splatit, a protože podmínky ESM by omezily jejich národní suverenitu.

Korespondent deníku *Wall Street Journal* Marcus Walker to vysvětlil takto:

“Půjčky s podmínkami nabízené severem vnímá jih eurozóny jako omezující a naprosto nedostatečné. Volání jihu po emisi společných dluhopisů sever zase chápe jako vypůjčení jeho kreditní karty.”

“Příznak rozdělené eurozóny zůstává. Pokud nebude ekonomický šok z karantény rychle překonán, tak Itálii a Španělsku hrozí, že v důsledku koronavirové krize zchudnou. Recese v jižní Evropě by byla také špatnou zprávou pro severní země,” jejichž průmyslová odvětví a banky profitují z celkového zdraví ekonomiky regionu.”

Jinými slovy, pokud koronavirová krize nakonec způsobí, že Itálie nebude schopná splácet svůj dluh, tak to ovlivní celou Evropu – i celý svět. Říká se, že Itálie s HDP téměř 2 biliony dolarů, je údajně “příliš velká na to, aby zkrachovala, a příliš velká na to, aby byla zachráněna.” Desmond Lachlan, spolupracovník *American Enterprise Institute*, poznamenal:

“Na rozdíl od Řecka je Itálie příliš velká ekonomika, než aby euro přežilo její krach, a příliš velká ekonomika na to, aby ji její evropští partneři mohli zachránit...”

“Při posuzování systémového významu Itálie pro globální ekonomiku je třeba mít na paměti, že její ekonomika je přibližně desetkrát větší než ekonomika Řecka a že Itálie je třetí největší ekonomikou eurozóny.”

“Stejně důležitý je fakt, že po Spojených státech a Japonsku má Itálie třetí největší trh se státními dluhopisy na světě se státním dluhem vyšším než 2,5 bilionu dolarů.”

“Je obtížné si představit scénář, ve kterém by bankrot Itálie nezpůsobil evropskou bankovní krizi. Pokud by k bankrotu Itálie skutečně došlo, tak musíme počítat s tím, že ovlivní světové hospodářské a finanční trhy.”

Přidružený editor britského internetového deníku *Independent* Sean O’Grady napsal, že koronavirová krize by mohla Itálii katapultovat k bankrotu:

“Krize Itálie je také krizí Evropy. Když Itálie nastydne, tak Evropa dostane zápal plic. Euro si nemůže dovolit, aby se velká ekonomika (Itálie je třetí největší země eurozóny) zhroutila jako dům z karet.”

Ve Španělsku, které nedávno předstihlo Itálii a stalo se epicentrem koronaviru v Evropě, se předseda vlády Pedro Sánchez ke zmírnění hospodářských a sociálních důsledků pandemie zavázal investovat 200 miliard eur – 20 % HDP Španělska. Na otázku, kde na to vezme peníze, Sánchez odpověděl, že počítá s finanční pomocí “Evropy”.

Koronavirová krize vyvolává v celé eurozóně chaos. Eurozóna v březnu 2020 zažila bezprecedentní kolaps obchodní činnosti, tvrdí londýnský zpravodajský portál *IHS Markit*. Podle *IHS Markit*: “Ekonomická nálada poklesla v eurozóně v březnu meziročně nejvíce v historii eurozóny, což naznačuje, že úsilí politiků rozptýlit temné obavy selhalo.” Průzkum společnosti McKinsey & Company předpovídá, že HDP eurozóny klesne v roce 2020 o 10,6 % a do konce roku 2024 se nevrátí na úroveň před krizí.

6. dubna francouzský ministr financí Bruno Le Maire varoval, že Francie letos kvůli koronaviru pravděpodobně zažije nejhlubší recesi od konce 2. světové války. Ekonomické komisi Senátu Le Maire řekl: “Rekord zatím drží rok 2009, kdy HDP Francie v důsledku finanční krize klesl o 2,2 %. Letos náš HDP klesne pravděpodobně mnohem více než jen o 2,2 %.” A ještě dodal: “To ukazuje rozsah hospodářského šoku, kterému čelíme.”

Francie, druhá největší ekonomika eurozóny, zavedla od 17. března celonárodní karanténu. Celostátní omezení pohybu bude trvat nejméně do 15. dubna. Podle francouzského Národního institutu pro statistiku a ekonomické studie (INSEE) způsobí jeden měsíc karantény meziroční pokles HDP cca 3 %, a dva měsíce karantény způsobí pokles cca 6 %.

Francouzský prezident Emmanuel Macron varoval lídry ostatních zemí EU, že pokud v této krizi neprokáží solidaritu, tak pandemie koronaviru rozbije základní pilíře EU. “Jde o přežití evropského projektu,” řekl.

Člen německé Odborné rady pro posouzení celkového ekonomického vývoje (*Sachverständigenrat zur Begutachtung der gesamtwirtschaftlichen Entwicklung*) Achim Truger řekl, že se domnívá, že koronabondy jsou nezbytné k tomu, aby se zabránilo kolapsu eura:

“Epidemií koronaviru jsou zasaženy všechny evropské země – Itálie a Španělsko jsou zasaženy obzvláště tvrdě. Všechny země, včetně Německa, proto musí být schopny zaplatit nezbytné náklady na zdravotnictví a opatření přijatá k překonání hospodářské krize. Toto je možné uskutečnit pouze prostřednictvím státních dluhů, jen tak zabráníme další krizi eura. Pokud se dluhové zatížení Itálie a Španělska prudce zvýší, budou tyto země tlačeny do rozpočtových škrtů, tedy do hospodářské, sociální a politické krize, což by nakonec vedlo ke krizi státního dluhu a kolapsu eura a EU. Proto nyní musí existovat společné řešení založené na solidaritě.”

Oliver Hartwich, německý ekonom a prominentní komentátor evropských událostí, který je výkonným ředitelem think-tanku *New Zealand Initiative* (Iniciativa Nový Zéland) založeného ve Wellingtonu, shrnul evropské potíže takto:

“Ani jedné evropské zemi se dnes nedaří dobře, což znamená, že evropské země jsou jen omezeně ochotny si vzájemně pomáhat. Evropské země jsou zaneprázdněny řešením svých vlastních krizí. Svědčí o tom i to, jak Evropa nechala Itálii na holičkách a Itálie získává zdravotní podporu z Číny...”

“Probíhá hospodářské zemětřesení. Za několik týdnů či měsíců bude několik velkých evropských ekonomik potřebovat záchranné a asistenční balíčky. Tyto balíčky budou několikrát větší, než balíčky, které Evropa dosud zažila. Přesto žádná země, centrální banka ani instituce nebudou příliš ochotné a ani schopné je poskytnout. Dokonce ani astronomické částky, o kterých je nyní řeč, teď nebudou stačit.”

“A zapomeňte na Mezinárodní měnový fond (MMF). Ten měl co dělat již naposledy, když se zapojil do záchrany Řecka. Když se euro zhroutí, tak eurozónu ani MMF nezachrání.”

Soeren Kern